



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istorìa

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

VIII. De Licinii subsecuta posthaec malignitate, déque ejus interitu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

C A P U T VII.

De immunitate Clericorum.

Exemplum epistole Imperatoris Constantini, qua cunctos Ecclesiarum Praesides ab omnibus publicis functionibus immunes esse precipit.

Vide Nicophor.
l. 7. c. 42.

AVE Anuline carissime nobis. Cum ex multis rebus constet, religionem illam in qua summa divina Majestatis reverentia custoditur, spreteam quidem maxima Reipublicae importasse discrimina; eandem vero rite susceptam ac custoditam, & nomini Romano maximam prosperitatem, & cunctis mortalium rebus, divina id tribuente beneficentia, praecipuam felicitatem contulisse: placuit ut homines illi qui cum debita sanctimonia & assidua hujus legis observantia, ministerium suum divinae religionis cultui exhibent, laborum suorum mercedem reportent, Anuline carissime nobis. Quocirca eos homines qui intra Provinciam tibi creditam in Ecclesia Catholica cui Caecilianus praest, huic sanctissimae religioni ministrant, quos Clericos vocare consueverunt; ab omnibus omnino publicis functionibus immunes volumus conservari: ne errore aliquo aut casu sacrilego à cultu summae Divinitati debito abstrahantur; sed ut potius absque ulla inquietudine propriae legi deserviant. Quippe his summam venerationem divino Numini exhibentibus, maximum inde emolumentum Reipublicae videtur accedere. Vale Anuline carissime ac desideratissime nobis.

C A P U T VIII.

De malignitate Licinii postea subsedita, & de ejus morte.

Huc refer Nicoph.
l. 7. c. 44.

Hujusmodi nobis dona caelestis ac divina gratia praesentia Servatoris nostri largita est: tantaque bonorum copia universo generi humano ex pace nobis restituta profluxit. ac res quidem nostrae in hoc laetissimo statu & in hujusmodi festivitatis erant. Sed virtutis inimicus & malorum omnium studiosissimus daemones livor, hoc spectaculum diu ferre non potuit. Neque item

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ.

Περὶ τῶν κληρικῶν ἀλιεργησῶν.

Ἀντίγραφον βασιλικῆς ἐπιστολῆς, δι' ἣν προσεσώτατος τῶν ἐκκλησιῶν πάσης δόξης ἐστὶ τῶν πρὸς τὰ πολιτικά λειτουργίας προσεσώτατος.

Χαίρε Ἀνυλινε ἡμιώτα εἰ ἡμῖν ἐπισημῶν πλείονων πραγμάτων φαίνεται παρεβηθεῖσαν τὴν θρησκείαν ἐν ἣ ἡ κορυφαία ἀγιοτάτης ἐπιχειρήσεως Φυλακίαν ἀγαλλῆς κινδύνως ἐνλωχέται τοῖς δημοσίοις. **B** πρᾶγμα σωαυτῶ τε ταύτῃ ἐνδύσασθαι νάληθεῖσαν κὶ φυλακισμένην, μεγίστην ἔχουσαν τῶν Ῥωμαϊκῶν ὀνόματι, κὶ σύμπασι τῶν ἀνθρώπων πρᾶγμασι ἄξιον εὐδομονίαν παρεχέμεναι, τῶν θεῶν ἐνεργησῶν τῶτο παρεχουσῶν, ἐδόξε ἐκείνης τὰς ἀποδοξῆς τῆ ὀφειλομένη ἀγιοτήτι κὶ τῆ ἐνδομῶν τε παρεδρία τὰς ὑπερησίας τὰς ἐξουσίας τῆς θεῆς θρησκείας θεραπεία παρεχέμεναι, τῶν καμάτων τῶν ἰδίων τὰ ἐπάλληλα κατασῶν, Ἀνυλινε ἡμιώτατε. διότι ἐκείνη ἐίσω τῆ ἐπαρχίας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἢ Κακίλιανος ἐφῆσεν. **C** τὴν ἐξουσίαν ὑπερησίαν τῆ ἀγία λαυτικῆς κεία παρεχούσας, ὡς κληρικῶν ἐπισημῶν εἰσῶσιν, διότι πάντων ἀπαξ ἀπὸ τῶν λειτουργῶν βέλομα ἀλιεργησῶν διαλαχθῆναι. ὅπως μὴ διὰ τινος πλάνης κὶ ἀλλοτρίως ἱεροσύλας, διότι τῆς θεραπείας τῆς θεοτήτι ὀφειλομένης ἀφέλκασθαι, ἀλλὰ μάλλον ἀνθὶ πρὸς ἐνοχλήσεως τῶν ἰδίων καὶ ἄλλων ἐξουσιῶν ὡς μεγίστην πρὸς τὴν λατρείαν ποιούμενων, πλείστον ὄσον τοῖς καμῶν πρᾶγμασι σωσίσειν δοκέει. ἔρρωσθαι Ἀνυλινε ἡμιώτατε ὅτι ποθενότα εἰ ἡμῖν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η.

Περὶ τῆς Λικινίου εἰς ὑμῶν κακοπρασίας, καὶ τῆς αἰτίας αὐτῆς.

Τοιαῦτα μὲν ὡς ἡμῖν ἡ θεία κὶ ἀποστολική Σωτήριος ἡμῶν Ἐπιφανείας ἐξουσία χάρις ὡσαύτη ἡ ἀπασιν ἀνθρώποις ἀποδομένη ἀγαθῶν διὰ τῆς ἡμετέρας ἐπισημῶν ἐπισημῶν ὡς μὲν τὰ καθ' ἡμᾶς ἐν ἐνφορῶν ἐπισημῶν ἐτελέετο. ὅτι ἡν δὲ ἀπὸ τῶν καλῶ φθόνω, τῶν φιλοπονήσων δαίμωνων ῥητὸς ἢ τῶν ὀρωμένων θεῶν ὡσαύτως ἡμῖν.

Λικινίου πρὸς σάφρονα λογισμὸν ἐτύχανεν
 αὐτάρκη, τὰ τοῖς παροῦσιν ἐδηλωμένοις τυ-
 ραννοῖς συμβεβηκότα ὅς ἐν Φερομένης τ' ἀρ-
 χῆς αὐτῶν, βασιλέως μεγάλου Κωνσταντίνου
 δουλοπρεπείων τιμῆς, Ἰπταμοδείας τε καὶ συλ-
 νίας τ' ἀνωτάτω ἡξιομύθη, μιμήσεως μὲν
 τῶν καλῶν ἀπελιμπανέσθης ἢ τῶν ἀσεβῶν
 τυραννῶν μοχθηρίας ἐζήλησεν τὴν κακοδουλίαν
 κῶν ἔβριε τὴν καλοστροφὴν ἐπεὶ δὲν αὐτοῖς
 ὀφθαλμοῖς τετῶν ἐπεσθῆ τῆ γνώμη μάλλον, ἢ
 τῆ ἑκείνου διαθέσει ἐμυθρεῖν καὶ φιλία ἡ-
 γεῖτο. διαφθονηθεὶς γέ τοι τῶ πανδουρφετη, πό-
 λεμον δυσαγῆ καὶ δεινότητον πρὸς αὐτὸν ἐκ-
 φέρε. ἔφύσεως νόμων φεισάμηνος, ἐχ ὀρκω-
 μοσῶν, ἐχ αἱμάτων, ἐ σιωθηκῶν μνήμων ἐν
 διανοία λαδῶν. ὁ μὲν γὰρ αὐτῶ οἷα πανάγαθῶ
 βασιλεὺς, ἐνοιίας παρέχων ἀληθῆς σύμβουλα,
 συγγράας τ' πρὸς αὐτὸν ἐκ ἐφθόνησε, γάμων
 τε λαμπρῶν ἀδελφῆς μετῆσιαν ἐκ ἀπτηρή-
 σαθ. ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκ πατέρων συγγράας βα-
 σιλεὺς τε ἀνέκαθεν αἱμάτων, κοινῶν γράας
 ἡξίωσε. τῆς τε κ' παντῶν ἀπολαύειν δεχθῆς,
 οἷα καθεστῆ καὶ συμβασιλεῖ παρέχε τὴν δεξ-
 σίαν, ἐκ ἐλαττον μέρῶ τῶ ὑπὸ Ρωμαίους ἐθ-
 νῶν διέπειν αὐτῶ καὶ διοικεῖν κεχαρισμένῶ. ὁ
 δ' ἐμπάλιν, τῆ τοῖς τῶν ἀντία διεπράητετο,
 παντοίας ὀσημέραι κ' ἔκρεῖτην ἔκ μηχανὰς
 ἐπιπερῶμην ἔκ πάσας τε Ἰπνωῶν Ἰπταμοδείας
 πρὸς, ὡς ἀν κακοῖς τὸν ἐνεργετήν ἀμείψαι-
 τατὰ μὲν ὡν πρῶτα περῶμην τὴν συσ-
 κιδὴν ἐπιπερῶμην, οἷα ἔναι πρὸς ἐποιεῖτο.
 ὀδῶν τε καὶ ἀπάτη πλείστας ἐπιπερῶμην, ῥῆ-
 σα ἀντυχῆν τῶ πρὸς δόκα μὲν ἡλπισε. τῶ ἢ
 ἀρα ὁ Θεὸς ἦν φίλος, καὶ ἐμῶν τε καὶ φύλαξ
 ὅς αὐτῶ τῶς ἐν ἀπορρήτῶ καὶ σκότει μηχανῶ-
 μένας ἐπιπερῶμην, εἰς Φῶς ἀλῶν διήλασε. τοσῶ-
 τον δεσπότης τὸ μέγα τ' θεοσεβείας ὄπλον, πρὸς
 ἀμύμων μὲν ἐχθρῶν, οἰκείας ἢ φυλακῶν σω-
 τηρίας ἰσχύει ὡ δὴ πεφραμῆνος ὁ θεοφιλέ-
 σατος ἡμῶν βασιλεὺς, τῶς ἔκ δυσωνύμια πολυ-
 πλοκῶς ἐπιπερῶμην διεδίδρασκεν. ὁ δ' ἐτὴν λα-
 φρῶν συσκιδῶν ὡς ἐδάμῶς ἔωρα κ' γνώ-
 μην αὐτῶ χωρῆσαν, τῶ Θεὸς πάντα δόλον
 τε καὶ ῥῆ διεγῆν τῶ θεοφιλεῖ βασιλεῖ κα-
 ταφῶρα ποιῶμην, ἐκ ἐθ' οἷος τε ὡν ἐπι-
 κρῶμην, πρὸς φανῆ πόλεμον αἰρεται. ὁ-
 μόσε δ' ἦτα Κωνσταντίνῶ πολεμῶν διαγνῆς,

A Licinius iis calamitatibus quæ supradic-
 tis tyrannis acciderant, erudiri potuit
 ut saperet ac modestè ageret. Qui pro-
 spero Imperii sui statu, secundi post
 Constantinum maximum loci dignita-
 te, & affinitate augustique generis con-
 junctione honoratus; a bonorum qui-
 dem imitatione defecit; impiorum
 verò tyrannorum prava atque impro-
 bos mores amulatus est. Et quorum
 miserabilem vitæ exitum suis ipse ocu-
 lis conspexerat, eorum consilia sequi
 maluit, quàm in benevolentia atque
 amicitia optimi Principis perstare. Et-
 enim invidiæ stimulis adversus bene de
 se meritum incitatus, gravissimum &
 nefarium ei bellum intulit; non natu-
 ræ reveritus jura; non fœderum; non
 juris-jurandi, nec consanguinitatis me-
 mor. Nam Constantinus quidem utpo-
 te benignissimus Princeps, quò sin-
 ceræ benevolentia certissimum ei ar-
 gumentum daret, affinitate sua cum di-
 gnatus fuerat; nec illustres fororis suæ
 nuptias eidem denegaverat: verum stir-
 pis suæ nobilitatem, & Imperatorii jam
 inde à proavis generis splendorem cum
 eo communicaverat, totiusque orbis
 C Romani Imperium cum illo, utpote af-
 fine & regni consorte participaverat.
 Nec minorem ei portionem Imperii
 Romani regendam gubernandamque
 concesserat. Licinius verò prorsus con-
 traria omnia agebat; omnis generis
 fraudes adversus potiorem quotidie
 comminiscens, cunctasque insidiandi
 artes excogitans, ut bene meritum mal-
 lis remuneraretur. Ac principio qui-
 dem insidias tegere studens, amicum
 se esse simulabat: & fraude ac dolis
 Constantinum sæpe appetens, facile se
 voti sui compotem fore sperabat. Sed
 enim Constantino amicus, & tutor cu-
 stosque erat Deus: qui insidias clam &
 occultè ipsi comparatas in lucem pro-
 ferens confutabat. Tantam vim habet
 magna illa pietatis armatura, tum ad
 propulsandos inimicos, tum ad pro-
 priæ salutis conservationem. Quæ qui-
 dem armatura munitus Imperator nos-
 ter Deo carissimus, multiplices ne-
 farii hominis insidias effugit. Igitur
 Licinius cum occultas insidias non ex
 voto sibi cedere videret, utpote Deo
 cunctas ipsius fraudes ac dolos carissi-
 mo Principi detegente; latere se am-
 plius non posse perspicuens, bellum
 palam movet. Porro cum Constans-
 tino bellum inferre statuisset, simul
 Ddd ij

etiam adversus summum omnium A
Deum quem à Constantino coli cog-
noverat, præliari instituit. Dehinc
cultores divini Numinis sub ditione sua
degentes, qui nulla unquam injuria aut
molestia Imperium ipsius affecerant,
sensim ac tacite oppugnare aggressus
est. Atque id agebat, innata quadam
malitia densissimas ei tenebras offun-
dente. Itaque nec eorum qui ante ipsum
Christianos persecuti fuerant, exem-
plum ante oculos sibi proposuit, nec il-
lorum quorum ipse ultor atque extin-
ctor ad comprimendam illorum impie-
tatem fuerat constitutus. Sed à recta
ratione aberrans: seu potius aperta corre-
ptus insania, Deum ipsum utpote Con-
stantini adiutorem, ejus qui adjuvaba-
tur loco adorari decrevit. Et primum
quidem Christianos omnes domo sua
expellit; seipsum miser denudans atque
orbans orationum suffragio, quas illi &
pro ipso & pro cunctis hominibus ex
patrio instituto ad Deum fundere con-
sueverant. Posthæc cunctos in urbibus
militantes, nisi demonibus sacrificare
mallent, exauctorari & honore militiæ
spoliari jubet. Sed hæc parva sunt, si
cum majoribus quæ sublecuta sunt con-
ferantur. Quid autem attinet singula
quæ iste Deo invisus perpetravit, e-
numerando recensere: & quomodo
violator excogitaverit? Quippe lege
lata prohibuit, ne quis miseris in carce-
re detentis alimentâ humaniter submi-
nistraret, neve quis homines in vinculis
fame contabescentes miseratione
prosequeretur: hoc est, ne quis omni-
no vir bonus existeret, neve ii qui ad
proximorum miserationem natura ipsa
ducuntur, boni quidquam præstarent.
Fuit hæc profecto lex palam impti-
dens & omnium immanissima, quippe
quæ omnem à natura insitam man-
suetudinem excluderet. Quin & legi
adjecta erat hæc poena, ut qui reis
stipem dedissent, pari cum reis ipsis
supplicio plecterentur; utque in car-
cerem & vincula conjecti, eandem cum
noxiiis hominibus poenam subirent,
qui humanitatis officia illis præstitis-
sent. Hujusmodi fuere Constitutiones
Licinii. Quid præterea opus est com-
memorare, quæ in nuptiis aut quæ
circa motientes innovavit; vetustas
Romanorum leges rectè & sapienter
constitutas ausus abolere, & barbaras
quasdam atque immanes planèque

ἤδη καὶ κατὰ τὸ Θεῶν ὅλων ὄν ἡπίστου
αὐτὸν, ὡσαύτῃ ἡεῶς ὡρμάτο. κατὰ τὰ
ὑπὸ αὐτῷ θεοσεβείας, μηδὲν μὴ δ' ὄντος
ποτε τὴν ἀρχὴν αὐτῆς λυπηρῶν διαβεβῆκεν
ἡρέματα ὡς καὶ ἡσυχῇ πολιορκεῖν ἐπέεσσι
καὶ τὴν ἔπειθε, δεινῶς ἀδελφεῖν καὶ τὴν
ἐμφύτην κακίας ἰσάκασα μὴ. ἐπὶ αὐτῷ
μνήμῳ τῷ πατρὶ χειριστῶν ἐκὸς ἰσάκασα
των πατρὶ ὀφθαλμῶν ἐθέλει, ἐδ' ὡν αὐτῶν
τῆρ καὶ τιμωρὸς διὰς μετῆλθον ἀσεβείας κα
B
τέση. ἀλλὰ γὰρ τὸ σωφρονεῖν ἐκτελεστέον
γισμῶ, διαρρήδην δὲ μανείας τὰς ὀφείδας τῶν
Θεὸν αὐτὸν οἶα δὴ Κωνσταντῖνος βοῦναι, καὶ
τὸ βοῦναι πολιορκεῖν ἐγνώκει. καὶ πατρὶ
μὴ τῆς οἰκίας τῆς αὐτῆς πάντα χριστιανῶν ἀπο
λαύει. ἔρημον αὐτὸς αὐτὸν ὁ δὲ ἰσάκασα
C
τέτων καδὶς ἀς ὑπὲρ αὐτῆς πατρὶς τὸν Θεὸν
χῆς, ἢν ὑπὲρ ἀπάντων αὐτοῖς ποιῶν τῶν
πειον μάθημα τυχεῖν εἶτα δὲ τῶν πατρὶ
πόλιν στρατιώτας ἐκκρίνει καὶ ἀποδίδει
D
τῆς τῆς ἀξιώματος, εἰμὴ τοῖς δακτύλοις
ἀνὲν αἰροῦντο, ὡσαύτῃ καὶ ἐπὶ γὰρ τῶν
ταῖν μικρῶν, τῆ τῶν μεγάλων συγκεκολλημένων
ὡσαύτῃ. τί δὲ τῶν τὰ καθέκαστα καὶ τῶν
τὰ μέγιστα τῶν θεομισῶ πεπταμένους μὴ
νεύειν; ὅπως τὸ νόμος ἀνόμος ὁ ὡσαύτῃ
τῶν Ἰσίδρου τῶν γέ τοι ἐν ταῖς εἰρηλατικῶν
πρωμετρῶν, ἐνομοθέτει μηδὲνα μετα
προφῆς φιλανθρωπεύει, μὴ δ' ἐλεῖν τῶν
ἐν δεσμοῖς λιμῶν διαφθειρομένων. καὶ
ἀπλῶς ἀγαθὸν εἶναι μηδὲνα, μὴ δ' ἀνο
δόν τι πρῶτον, τῶν καὶ πρὸς αὐτῆς τῆς
σεως ἵππὶ τὸ συμπαθὲς τῶν πέλας ἐλεῖν
E
καὶ ἀπηνέσαστος, πᾶσαν ἡμέραν ὑπὲρ
γῶν φύσιν. ἐφ' ὃ καὶ τιμωρεῖται πατρὶς
τῶν ἐλεῖν τὰ ἴσα πάχην τοῖς ἐλεῖν
νοῖς. δεσμοῖς τε καὶ φυλακαῖς καθέκαστα
τὴν ἴσιν τοῖς καταπονεμένοις ὑπὲρ
τῶν πτωχῶν, τῶν τὰ φιλανθρωπῶν δια
νεμένους. τοιαύτῃ αἱ Λικινίου διατάξι
τι χῆ τὰς πατρὶ γάμων κακοτομίας ἀπο
εθμεῶν, ἢ τῶν ἵππὶ τοῖς τὸν βίον μετα
λάτῃσι νεωτερισμῶν αὐτῶν; δι' ὡν τῶν πα
λαιῶν Ῥωμαίων εὖ καὶ ἑφ' αὐτῶν κειμένους
μῶν πατρὶ γράψαι πολυήσας, βαρβαρῶν
ἰσάκασα καὶ ἀνημέρους ἀντεῖσθαι τῶν

ἀνόμως ὡς ἀληθῶς καὶ ᾧζανόμως Ἐπισκοπῆ-
 ς τε μυρίας καὶ τῶν ὑποχειρίων ἐθνῶν ἐπε-
 ραι. χρυσῶ τε καὶ ἀργύρῳ παντοίας εἰσπρα-
 ξῆς ἀναμετρήσεις τε γῆς καὶ τῶν κατ' ἀγρὰς
 μηκέτι ὄντων ἀνθρώπων, ᾠσάπαλαι δὲ κα-
 τὰ ἰσομενῶν, Ἐπισκοπῆσι κέρδι. οἷος δ' ἐφεί-
 ρεν ἐπιτάξεις ὁ μισάνθρωπος καὶ μηδὲν ἡδι-
 κοκότων ἔξορκισμῶς οἷος εὐπατριδῶν καὶ
 ἀξιολόγων ἀνδρῶν ἀπαγωγὰς ὧν δὴ τὰς κε-
 ραίας διπλοῦν γαμετὰς, μιαιοῖς τισὶν
 οἰκέταις ἐφ' ὑβρεὶς πᾶξως αἰχρῶς παρεδί-
 δευ. ὅσας δὲ αὐτὸς ὁ ἐχολόγησας γυναιξὶν
 ὑπὸ ἀνδρῶν, παρθένους τε κόρας ἐμπατριῶν,
 τὴν ἀκόλασον τῆς αὐτῆς ψυχῆς Ἐπισκοπῆσι
 ἐπὶ ἡρα. πηχῆτα ὅτα μηκύνει, τῆς τῶν ἐχά-
 των αὐτῆς πράξεων ὑπεβολῆς, μικρὰ τὰ πρῶ-
 τα καὶ τὸ μηδὲν εἰναδιελεγχέσης; τὸ γὰρ τέ-
 λος αὐτῆς ματίας, ἐπιτάξεις Ἐπισκοπῆς ἐχά-
 ρει. ἡδὴ τε τέρας, ὡς ἀντὶ ἐπιπάντων Θεῶν
 δευράποιος, ἐναντίας ὑπάρχειν οἷος ἐδρα ἡγά-
 μῳ. ἔπω μὲν ἐκ τῆς Φανερῆς διὰ τὸν δὲ τὸ
 τῆς κρείττονος Φόβου. λάθρα δὲ αὐτῆς καὶ δο-
 λίας σιωποῦν ἀξιο. ἀνῆρει τε τῶν δι' Ἐπι-
 σκοπῆς τῶν ἡγεμόνων τὰς δοκιματίας. καὶ
 ὁ πρῶτος ἦ τῆς κατ' αὐτῶν φόνος. ξένος τις ἦν,
 καὶ οἷος ἐδὲ πώποτε ἡκόσθη. τὰ γὰρ ἀμφὶ τὴν
 Ἀμάσειαν καὶ τὰς λοιπὰς Ἐπὶ Πόντε πόλεις κα-
 τεργαδίαια, πᾶσαν ὑπεβολῆς ὁμοίτητος
 ὑπεκρίθησεν ἔνθα τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Θεῆς, αἰ-
 μαι δὲ ὑψὲς εἰς ἐδαφῶν αὐτῆς κατερίπτον-
 τας ἢ ἀπέκλειον, ὡς ἀν μὴ σιωποῦντο πῆς
 τῶν εὐθότων, μὴ δὲ τῶ Θεῶ τὰς ἐποφειλο-
 μένας διπλοῦν λατρείας. σιωπελαῖος γὰρ
 ἐχῆγῆτο ὑπὲρ αὐτῆς τὰς εὐχὰς, σιωπελό-
 υ φαύλω τῆτος λογιζόμενος. ἀλλ' ὑπὲρ τῆς
 δευφιλῆς βασιλείας πάντα πράξῃεν ἡμᾶς
 καὶ τὸν Θεὸν ἰλεῖσθαι πέπεισο ἔνθεν ὁρμάτο
 καὶ ἡμῶν τὸν θυμὸν Ἐπισκοπῆσι. καὶ δῆτα
 τῶν ἡγεμόνων οἱ κόλακες, τὰ φίλα πράτ-
 τειν τῶ δυσσαγεῖ πεπεισμένοι, τῶν Ἐπισκό-
 πων τὰς μὲν σιωπῆως ταῖς τῶν κακῶργων
 ἀνδρῶν ἀξιοῦσθαι τιμωρείαις. ἀπῆγοντό τε
 καὶ ἐκολάζοντο ἀσπασίως τοῖς μαι-
 φόνους ὁμοίως, οἱ μὲν ἐν ἡδικητότες. ἡδὴ δὲ
 τῶν καινοτέρων ὑπέμθρον τελευτῶν, ξί-
 φειτό σῶμα εἰς πολλὰ τμήματα κατα-
 κερσεργόμενοι. καὶ μὲν τὴν ἀπηνῆ ταύτην

A illegitimas & iniquas leges illatum loco
 substituere? innumeros etiam indictio-
 num titulos adversus subditos excogi-
 tavit, & varias auri argentique exactio-
 nes, & terræ mensionis; exitialis deni-
 que lucri compendium ex rusticis qui
 superstites amplius non essent, sed jam-
 pridem obiissent. Quid referam exilia
 ab isto humani generis hoste innocen-
 tibus irrogata? Quid nobiles & præci-
 pue dignitatis viros in carcerem abdu-
 ctos; quorum uxores ætate florentes
 per vim ab ipsis abstractas, sceleratis
 quibuldam mancipiis constuprandas
 dabat? Quid mulieres nuptas & virgi-
 nes recenscam quibus ille decrepitis
 senex illudens, libidinem suam exple-
 vit? Quid, inquam, opus est in his com-
 memorandis diutius immorari, cum
 postremorum ejus facinorum gravitas,
 ut priora hæc levia ac prope nulla esse
 viderentur, effecerit. Denique eò fu-
 roris processit, ut Episcopus etiam ad-
 oriretur. Quos cum suis consiliis ac fa-
 cinoribus adversos esse, utpote summi
 Dei famulos, existimaret: nondum
 quidem apertè, metu scilicet præstan-
 tioris; clam tamen ac subdole est ag-
 gressus: & ex illis probatissimum quem-
 que structis per Præsides suos insidiis
 interemit. Modus porro cædis quo illos
 sustulit, novus planè nec ante unquam
 auditus. Sed quæ apud Amasiam, & re-
 liquas Ponti urbes perpetravit, omnem
 crudelitatis modum transcendunt. Ubi
 Ecclesiæ Dei, aliæ iterum solo æqua-
 te sunt; aliæ clausæ, ne quisquam eo-
 rum qui eas adire consueverant, eò
 conveniret, & supremo Numini debi-
 tum cultum exhiberet. Neque enim
 orationes pro se fieri opinabatur, sce-
 lerum scilicet conscientia in eam opi-
 nionem adductus. Sed nos pro Impe-
 ratore Dei amantissimo omnia facere,
 ac divinum Numen placare, sibi per-
 suaferat. Quam ob causam impetum
 omnem furoris sui in nos convertit.
 Proinde Præsides quotquot Principis
 gratiam captabant, cum scelestissimo
 tyranno id placere intelligerent, Epi-
 scopos partim iisdem quibus maleficos
 homines pænis idemtidem subjicie-
 bant. Itaque viri qui nihil mali commi-
 serant, absque ulla causa abducebantur,
 & puniebantur perinde ac sicarii. Qui-
 dam verò novum quoddam mortis
 genus pertulerunt, corpore in multas
 partes frustatim conciso; & post a-
 trox hujusmodi atque horrendum spe-



et aculum, ut piscibus cibum præberent in altissimum mare projecti. Posthac igitur Dei cultores fugam inire denuò cœperunt. Iterum agri, iterum solitudines, iterum montes ac silvæ famulos Christi suscepere. Quæ cum ad hunc modum impiissimo tyranno succederent, deinceps persecutionem adversus omnes Christianos excitare in animum induxit. Ac procul dubio voti sui compos exstitisset, nec ei quicquam obstitisset quominus rem ad exitum perduceret; nisi famulorum suorum Propugnator Deus, id quod futurum erat celestim præveniens, Constantinum famulum suum, tanquam splendidum quoddam ac salutare lucis jubar, in profunda caligine & in obscurissima nocte omnibus repente ostendisset, eundemque in brachio excelso ad has partes quasi manu apprehensum perduxisset.

CAPUT IX.

De victoria Constantini, & de bonis quæ cunctis in orbe Romano degentibus per eum contigerunt.

Huc refer Nicéph. c. 45. & 46. 1. 7.

ET huic quidem victoriam ac triumphum de impiis, tanquam præmium ejus pietati debitum cælitus largitus est Deus. Illum verò nefarium unà cum omnibus consiliariis ipsius & amicis, pedibus Constantini prorum substravit. Nam cum ille ad summam prorumperet insaniam, non amplius id ferendum ratus Deo carus Imperator, modestam ac sobriam in se colligens mentem, & severum justitiæ vigorem clementiâ temperans, libenti animo opem ferre statuit iis qui à tyranno opprimebantur: & paucis pestibus è medio sublatis, innumerabiles propè homines fervare. Cum enim antea sola clementia usus fuisset, & hominem nulla miseratione dignum esset miseratus: ei quidem nihil profuit, quippe qui à pristina improbitate nequaquam desisterit, quin potius rabiem adversus subditos intenderit. Oppressis verò nulla jam spes salutis supererat, quos immanis illa bellua crudelissimè vexabat. Quocirca bonorum propugnator Constantinus, amori virtutis miscens odium improbitatis, unà cum filio Crispo clementissimo Cæsare expeditionem suscepit, salutarem dextram cunctis pereuntibus porrigens. Ambo igitur pater videlicet ac filius, summo omnium Rege ac Servatore Dei Filio ac Deo, duce &

καὶ Φελετάτλω θέαν, τοῖς τῆς θαλάσσης βυθοῖς, ἰχθύσι βορρῆ ῥιπίε μύροι. Φυγαδὴ δὲ δις ἑπὶ τέτοις τῆν θεοσεβῶν ἐγίνοντο ἀνθρώπων πάλιν ἀγροὶ, καὶ πάλιν ἐρημίαι. ἰάπων τε προῶρη τὰς Χριστῆ θεράποντας ὑπεδέχοντο. καὶ ὅ τὰ ταῦτα τέτον πρὸ χῶρεῖ τῶ δυοσεβίτων περὶ πον, λοιπὸν καὶ τῶν καὶ πάντων ἀνακινεῖν δυνατὸν, ἑπὶ διανοίαν ἐβάλλετο. ἐκροῦται τε γυναικὸς καὶ ἑδὲν ἐμποδῶν ἦν αὐτῶν μὴ ἐργῶ ἐργῶ χῶρεῖν, εἰμὴ τὰ χίσα τὸ μέλλον ἐπὶ ἀπολαβῶν ὁ τῶν οἰκείων ψυχῶν ὑπερμαρτυροῦσθαι. ὡς ὅν βαθεῖ σκότω κινκίτι (σοφῶς ἐστὶν) τῆ φωστῆρα μέγαν ἀδρόως καὶ σωτήρα τῶν πᾶσιν ἐξελάμψε, τὸν αὐτῆ θεράποντα Κωνσταντῖνον, ὑψηλῶ βραχίονι ἑπὶ τὰ τῆς προεργωγῆσας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ.

Περὶ τῆς νίκης Κωνσταντίνου ἐπὶ τῶν αὐτῶ τοῖς ὑπὸ τῶν ἑσσυμένων ὑπαρχάντων.

TΟΥΤῶ μὲν οὖν ἀνοθεν ἐξ ἑρανεῶ καὶ πόν ἐυσεβείας ἐπάξιον, τὰ πρὸ πάνα τῆ καλὰ τῶν ἀσεβῶν παρείχε νίκης τὸν δ' ἀποειον αὐτοῖς συμβέλοις ἀπάσι καὶ φίλοις, τῶ τοῖς Κωνσταντίνου ποσὶ πρὶν κατέβαλοι ἐπὶ εἰς ἕχαλα μανίας τὰ κατ' αὐτὸν ἠλατῶν ἐκέτ' ἀνεκτὸν εἶναι λογισάμενοι βασιλεῦσθαι ὁ τῶ Θεῷ φίλῳ τὸν σὸ φρονα σιωπαρῶν λογισμὸν, καὶ τὸν σερόν τε δικαίως περὶ τῶν λανθροπία κερσαμύρος, ἀσμύρος ἐπαυῶναι κείναι τοῖς ὑπὸ τῶ τυραννῶν ταλαπαιωνμένοις καὶ τό γε πλείστον ἀνθρώπων γῆρῶν. οὐδὲν χεῖς λυμεῶνας ἐκποδῶν ποισάμενοι σῶσασι ὄρμαται, μόνη γὰρ αὐτῶ χρωμεῖται λανθροπία τὸν ἀπὸ τῆς χρονον ἐ τὸν ἐστὶν παθείας ἀξιὸν ἐλεῆναι. τῶ μὲν ἐδὲν ἐγὼ πλέον, τῆς κακίας δὲ ἀπαλλαχθῆσθαι, τῶ ξοῦνι ὃ μᾶλλον τῶν κατὰ τῶν ὑπὸ τῶν ἐθνῶν λυτήαν. τοῖς ὃ κακῶμένοις εἰς ἐπιπτο σωτηρίας ἐλπίς, ὑπὸ δεινῶ θνητῶν ἀπονουμένοις, διὸ δὴ τῶ φιλαγάθῳ μίσεσθαι μισθόπνηρον ὁ τῶν ἀγαθῶν δωροδότης, πρὸς ἅμα παιδὶ Κεῖσῳ βασιλεῖ Φιλαγῆρα τῶν τῶν σωτήριον δεξιῶν ἀπάσι τοῖς ὑπὸ τῶν λυμένοις ἐκτείνασθαι εἰδ' οἷα παμμεσσησθῆσθαι Θεῶν παιδὶ Σωτῆρι ἀπάντων ποδῶν καὶ